

SAN PIETRO v Italiji je sedaj le še mesto razvalin. Vzeli so ga načim zavezniški vojaki. Par izmed njih je na gornji sliki.

Poljski problem dela zaveznikom težke preglavice

SILNA PROPAGANDA POLJAKOV V AMERIKI IN ANGLIJI PROTI STALIŠČU SOVJETSKO VLADE. VPRAŠANJE MEJ MED POLJSKO IN USSR IN KAKO SO NASTALE

Poljska zamejna vlada v Londonu nič ne skriva, da je razočarana nad izidom lanske konferenčne med vnašnjimi ministri treh zavezniških velesil, ki se je vršila v Moskvi, in nad sestankom Roosevelta, Churchilla in Stalina v Teheranu. Poljsko vprašanje je na obeh ostalo neřeno.

Poljaki v Ameriki za prejšnje mesece

Posebno v Zed. državah, kjer je več sto tisoč Poljakov in njihovih potomcev, se vrši silovita kampanja, da naj se Zed. države zavzamejo za ohranitev take Poljske, kakršna je bila pred sedanjo vojno. V istem tempu pišejo poljski listi v Angliji.

Moskva jim je minuli teden odgovorila, da se je odpravila na fronto proti Varšavi druga poljska divizija, opremljena z več tanki kot pa jih je imela do te vojne vsa poljska armada. Tako ima Rusija na fronti ob Poljski že dve moderni diviziji poljskega vojaštva, zamejna vlada pa drži svoje vojaštvo pod pokroviteljstvom Anglije na bližnjem vzhodu.

V Moskvi posluje poljski osvobodilni odbor — kot del vnašnje politike sovjetske vlade, in ta napada zamejno vlado v Londonu enako, kakor napadajo na primer partizani v Jugoslaviji Petrovo-Puričevu vlado, ki je vodila v Londonu in sedaj v Kairu.

Uničeni upi

Poljska, kakršna je bila ustvarjena na mirovni konferenci v Versailles, je bila zavzvana s stališča sovraštva do boljševiške Rusije. Hladni Anglezi so se bali, da gredo francoski reakcionarji v tem oziru predaleč. Toda Clemenceau je prevladal vognju navdušenja za Poljake, in tako je bila meja, kakršno je začrpal med Poljsko in Rusijo tedanjii angleški minister vnašnjih zadev markiz Curzon, ki je sovražil boljševiško revolucijo in vse, ki so jo vodili, zavzrena. Curzon je bil posebej torij, toda v zliti temu toliko razumen, da se je bal posledie, ce prevladajo v zahtevah po ru-

skem ozemlju v prid Poljske Poljaki in francoska reakcija.

Osvajanja brez dovoljenja

Kot se je dogodilo na primer z Reko, ki so jo Italijani vzeli brez dovoljenja zaveznikov, oziroma proti njihovi volji, tako se je dogodilo še v veliko večji meri na Poljskem. Rusija je bila oslabljena do skrajnosti vsled civilne vojne, vsled vpada angleških, francoskih, ameriških japonskih in čeških čet v njeno ozemlje, nato vsled lakote in strahovite neurejenosti. Poljaki vsled tega niso bili težko ignorirati od Curzona začrtano mejo, in tako so se polastili velikega ozemlja preko Curzonove čerte, na kateri živi, oziroma je takrat živel le pet odstotkov Poljakov.

Tista zemlja je bila posest Poljske v 18. stoletju, in po tem zgodovinskem pravu so Poljaki trdili, da imajo še vedno pravico do nje. Curzon, reakcionar, kakor je bil, je menil, da bo to imelo težke posledice, ako se jim

(Konec na 5. strani.)

V namenu prodati vladi slabše blago, kot pa se je glasilo v pogodbni, ne da bi bilo izkazano za slabše, so tudi v tem slučaju preiskusne instrumente "popravili" tako, da so beležili pravilno kakovost materiala. Vladni inspektorji so baje o prevari vedeli, a gledali rajše v drugo stran. Bossi in nekateri višji uradniki so morali priznati, da so to prevarantstvo uganjali v velikem obsegu in da so vedeli, kaj delajo. Najvišji pa so rekli, da o tem prav nič ne vedo, dasi prejemajo od \$80,000 do par sto tisoč dolarjev plače na leto! Pa recite, da ne živimo v razredni družbi! Tatiče se obeša, tatove izpušča.

Štirideset milijonov brezdomcev

Pomožni državni tajnik Francis Sayre ceni po podatkih, ki jih ima državni departement, da je v Evropi po sluzgi nacijev 40 milijonov brezdomcev.

Nad 40,000 poljskih beguncov je bilo poslanih v Perzijo. Zide pošiljanje, in sami pobegajo, v velikih množinah na Blízni vzhod, v Indijo, v Južno in vzhodno Afriko, v Palestino, v Mehiko in kamor pač se morejo zateči.

Veliko jih prepuste v Zed. države. Njim nasprotna kampanja zatrjuje, da jih pride sem na tiče nepostavno, kar pa nasejniški urad odločno zanikuje. In če je kdo prisel sem na ta način, bo deportiran, čim bo vojne konec.

Problem brezdomcev, razlaščencev, izgnancev in med tem še posebno Židov bo po končani vojni ena največjih težav, ki jo bodo združeni narodi moralni vzajemno premostiti.

Vojna stane in vladi je treba denarja, da plačuje račune za municijo in za vzdrževanje svoje oborožene sile, in za pošiljanje potrebsčin zaveznikom. Ker ji v ta namen dohodki od davkov ne zadostujejo, neglede koliko že so zvišani, zato si mora pomagati s posojili.

Kampanja za tretje vojno posojilo, ki smo jo imeli lani, je dosegla, da so se ljudje odzvali s kupovanjem bondov toliko, da je končna vsota bila veliko višja kot pa je dočela kvota. Vlada se zanasa, da bo kampanja za četrto vojno posojilo, ki se prične 18. januarja, končala enako uspešno.

Naglo jačanje ameriške bojne mornarice

V minulem letu je bilo zgrajenih za ameriško mornarico 65 nosilk bojnih letal. Zaeno z drugimi bojnimi ladjami se je tonila ameriške pomorske sile dvignila za več ko polovico.

Socialisti v Argentini bodo delovali podtalno

Fašistični režim v Argentini je ob koncu minulega leta razpustil oziroma zatrl z reguliskimi odredbami vse opozicionalne politične stranke in udaril še posebno po nasprotnem tisku.

Tudi listi tujerodev so bili vsled tega silovito prizadeti, med njimi: slovenska revija "Njiva", radikalno usmerjena, in režimski Jugoslaviji naklonjeni "Slovenski list".

Vsi listi lahko še izhajajo, ki dobe potrdilo, da so se v svojem pisanju doslej koristim Argentino izkazali vrednim zaupanjem. A to velja povsem za take časopise, ki ne pomenijo mnogo. Opozicionalnim listom pa so Ramirezev ukrep nastavili toliko zanjki, da so se eni res čez noč prelevili in postali urejevanji "po enem kopitu" kakor je običaj v fašističnih deželah. Drugi pa so prenehali rajše kot pa da

bili postali duhovna praznотa in priobčevali le vladno gradivo.

Eden prvih, ki je to storil, je socialistični dnevnik La Vanguardia, ki je že petdeset let uradno glasilo socialistične stranke v Argentini. V izdaji z dne 7. januarja je oznanil, da je to zadnja številka. Če svobode tiski, tedaj je socialističnemu listu nemogoče izhajati. Namreč tako, da bi bil socialistično urejevan.

Sodruži v Argentini so to razumeli in odslej bo njihova gibanje podtalno. Drugačno je pod fašistično diktaturom nemogoče.

Argentinska soc. stranka je bila v mednarodnem gibanju najvažnejša izmed vseh delavskih strank bodisi v Južni, kot v Severni Ameriki.

La Vanguardia je bil svetovno znan socialistični časopis. Po več ko pol stoletju izhajanja je

moral končati, s pojasmilom čitateljem, da mu je pod sedanjimi vladnimi ukrepi nemogoče vršiti svoje socialne dolžnosti.

Tako je uničena z vladnim razpustom socialistične stranke in prenehanjem njenega glasila ena največ obvezajočih delavskih strank na tem kontinentu. Iz demokratične usmerjenosti se je morala podati v podtalno revolucionarno gibanje, po desetletjih truda, da v Argentino izvije pravo demokracijo.

Veliko je temu kriva vnašnja politika Zed. držav skozi vse čase. Vedno ji je bilo zgolj na tem, da protektira "ameriške interese", katerim pravijo v Argentini "politička kolosusa na severu" in "imperializem Wall Streets".

Vsa prizadevanja državnega

Konferenca 8. jan. v Chicagu ohranila enotnost v Sansu

OKROG 40 ČLANOV EKSEKUTIVE, ŠIRŠEGA IN CASTNEGA ODBORA BILO NAVZOCIH. — POROCILA ODBORNIKOV BILA SOGLASNO ODOBRENA. — VODUŠKOVA SPOMENICA

V soboto 8. januarja se je vršila v hotelu Sherman v Chicagu prva konferenca širšega odbora Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ki ima 40 članov. Seje se jih je udeležilo nad dvajset. Poleg njih je bilo prisotnih deset izvršnih odbornikov (predsednik Kristian, podpredsednica Marie Prisland, II. podpredsednik Janko N. Rogelj, izvršni tajnik Mirko G. Kuhel, blagajnik Joe Zalar, in odborniki Vincent Cinkar, dr. F. J. Kern, Leo Jurjevec, Katka Zupančič in Frank Zaitz. John L. Lokar se zborovanja ni utegnil udeležiti.

Dalje je bil navzoč ves čas častni predsednik Louis Adamic in pa sledčni častni člani, uredniki slovenskih listov: Ivan Zupan, urednik Glasila KSKJ; Anton J. Terbovec, urednik "Novedobr", glasilo ABZ; Ivan Jerič, urednik Ameriškega Slovensca; Anton Sabec, urednik Glasa SDZ (Slovenske dobrodelne zvezze v Ohiu); Louis Beniger za Mladinski list SNPJ; Vatro Grill za Enakopravnost.

Albina Novak, urednica Zarje (glasilo Slovenske ženske zvezze) je bila navzoča kot članica širšega odbora, in Frank Zaitz, urednik Proletarca, kot član eksekutive.

Izmed članov širšega odbora sta bila navzoča dva duhovnika: župnik Vodušek iz San Francisc.

(Konec na 4. strani.)

Privatnim interesom ni treba apelov, da naj se zanimajo za svoje liste

Ameriške korporacije trošijo okrog petdeset milijonov dolarjev na leto za takozvane kompanijske liste, ki jih izdajajo za svoje delavce in njihne družine. Med delavci goje misel, da so oni inkorporacija, za katero delajo, ena družina, s skupnimi interesami, zato morajo biti oboji v prijateljstvu. Tendenca takega urejevanja je odvračati delavce od "tujih agitatorjev", ki sejo zdražbo med njimi in delodajalcem, korist od tega pa imajo vnašnji vsljivci.

Nekateri teh listov so ob enem glasila raznih kompanijskih klubov, ker kompanijske unije po zakonu niso več dovoljene. Priobčujejo družinske dogodke, notice o sportu, ki ga goje njeni delavci, slike deklet, risbe, šale, uspehe kompanije, priznanja, ki jih je deležna — pišejo sploh tako, da delajo vtič intimnosti. Tudi tehnično so prikupni.

To so torej listi "kompanijskih družin".

A ob enem trošijo korporacije še veliko več za vzdrževanje velikih dnevnikov in revij, zato vidite v njih bombastična hvalisanja kompanijskih magnatov, in pa napade na delavske organizacije pod eno ali drugo pretvezo, sedaj večinoma pod masko, da ovirajo vojne napore s stavkami, lenarenjem, z izostajanjem z dela in z neprestanim zahtevanjem po zvišanju mezde, dočim nimajo vojaki na bojišču nikakega "osemurnika", ne poldruge plače za nadure, dasi tvegajo življena v boju za svojo deželo.

Prati tej ogromni tiskovni sili stoji unijsko in delavsko politično časopisje, ki pa ima med maso, kateri služi, sorazmerno prav malo zanimanja in opore. Krive temu so največ unije, ker jim je le za materialno stran, načela pa zamenjujojo. Ni čudno, da si upa vsak politik, vsak častnik, vsak Pegler in vsak Kaltenborn udrihati po delavstvu, še za to molo koncesij, ki si jih je priborilo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Delavstvo v Angliji se ne boji zvezze s komunisti v Sovjetski uniji

Bili so časi, ko so delavske, socialistične in socialdemokratske stranke ponudbe komunistov za "enotno" fronto povsod odklonile, z izjemo nekaj časa v Franciji, ker so smatrali take predloge in vabila zgoj za sredstvo kominterne pri njenem vrtanju "od znotraj". Tudi v Franciji se ljudska fronta ni obnesla, več po zaslugu reakcije, kakor pa po krivdi nesloge med proletariatom.

To razmerje predlogov za enotnost se je spremenilo toliko, da sedaj odbor angleške delavske stranke tisti, ki predlaga sporazum s komunistično stranko v Sovjetski uniji za sodelovanje med njima, in končno za zgraditev nove mednarodne delavske politične organizacije ali internacionale.

Večina odbora angleške delavske stranke smatra, da komunistična stranka v Rusiji zagrizencev več ne goji, oziroma je z njimi pomedila, in veruje, da je konstruktivno sodelovanje teh dveh največjih delavskih strank mogoče — in potrebno.

Marsikomu, ki položaja ne pozna, se čudno zdi, kako to, da delavska stranka v Angliji hoče zvezo s komunistično stranko v Rusiji, ne mara pa sprejeti angleške komunistične stranke, ki se trudi na vsaki njeni konvenciji, da se je bi sprejelo v njo. Zato ne, ker ima s pridruženimi političnimi strankami slabe skušnje. Vzlič temu noben predlog za sprejem komunistične stranke na vsaki konvenciji delavskih strank veliko glasov. Sprejem zagovarjajo mnogi, ki so znani voditelji v angleškem unijskem pokretu in se ne more trdititi o vseh, da so komunisti. A mnenje večine na vsaki konvenciji je, da naj se komunistična stranka razpusti in njeni člani pa potem pristopijo v delavsko kot posamezniki, ne kot tekmojuča organizacija.

Ne sme se prezreti, da je velika večina angleških komunistov že v delavski stranki skozi svoje unije, toda ker v njih ne dominira, razen v nekaterih, na ta način ne pridejo dosti v poštev. Angleška delavska stranka je kombinacija unij in pa posebnih političnih klubov, v katerih se ji lahko pridruži vsak sprejemljiv posameznik. Komunisti bi torej morali, če se hočejo v Angliji ravnat po sklepnu večine delavskih stranke, svojo organizacijo razpustiti in se prijaviti za vstop v te klube ali politične enote. Vsi ne bi bili sprejemljivi, to jih je večina pojasnila. Manjšina je za sprejem vseh v obliki njihove stranke.

Angleška delavska stranka je poleg nemške social-demokratične stranke veljala za eno najbolj konservativnih, oziroma še celo bolj kakor nemška. Taktika kominterne ji je bila zoprana in jo je pobivala, dasi ji tega ni bilo treba takoj kot delavskim strankam v drugih deželah, ker so bili komunisti v Angliji le malo pomembni politični faktor. Ne ve pa se, kako bo v bodoče. Od kar je bila Rusija napadena, ni v politični taktiki obeh strank v Angliji sploh nobene razlike. Kako bo po vojni, je odvisno, kakšen bo mir. In odvisno od tega, ali pride med njo in komunistično stranko v Rusiji do zvezze, kakršno predlaga odbor angleške delavske stranke.

V Proletarju smo o tej akciji pisali v številki z dne 1. decembra in jo pozdravili z željo, da uspe.

Nič dobrega ne bo za delavstvo, ako se bratomorni boj, kakršen je divjal med proletariatom po prejšnji vojni, spet ponovi. Upamo, da se odgovorni faktorji na obeh straneh tega dobro zavedajo in ne bodo izvzvali novih pogubnih bojev in uganjalni zmote znowa. Pravimo namreč, odgovorni krogi. Fanatikov, zagrizencev in ekstremistov na desni in levici ne bo izučila nikakršna skušnja.

Kakor poroča v Chicago Sunu Frederick Kuh iz Londona v depeši z dne 22. dec. minulo leto, se je odbor delavske stranke zedinil s 17 glasovi proti trem poslati v Moskvo misijo, s poverilom, da sklene s komunistično stranko dogovor na podlagi od delavskih strank predlaganih smernic in nalog, o katerem bi potem odločila konferanca angleške delavske stranke, ali je zanje sprejemljiv ali ne.

Omenjeni poročevalci piše, da so v tej komisiji profesor Harold J. Laski, svetovno znan mislec, levičarski socialist in velik zagovornik sprave med proletariatom; drugi je Percy Collick, eden izmed voditeljev unije lokomotivnih inženirjev, tretji Alfred Dobbs od unije obutvenih delavcev, in poleg teh treh ena ženska, ki pa na seji odbora 22. dec. še ni bila izbrana.

Pogajanja, če bi komunistična stranka v Rusiji pristala vanje — in pravijo, da je to že storila, bi temeljila na sledečih točkah, predlaganih od angleške delavske stranke:

Obnovitev in preureditev delavske internacionale v Evropi in Aziji, ki pa naj bi imela posvetovalen značaj in dajala le naslove, ne direkrite.

Delavska stranka Anglije in komunistična stranka Sovjetske unije se obvezujeta storiti vse v svoji moći proti umešavanju (buržavih sil in vlad) v socialistične revolucije kjerkoli se bi pojavile.

Obe se obvezujeta preprečevati zlorabljanje relifa (dajatve živil in drugih potreboščin) proti demokratičnim gibanjem. (Obe ti točki, ki prihajata ne iz komunističnih vrst, temveč iz konsermativne angleške delavske stranke, sta značilni in potrjujeta staro

VOJNA NA PACIFIKU je hujša, kakor pa si jo predstavljamo. Posebno tujerodi so zaverovani zgoj v evropsko vojno. Gornje je ameriški vojak — iz mornarične pehote — ki si je po zavzetju otoka Tarawa vzel nekaj počitka čim je zakopal v pesek ubite japonske vojake.

Upor ljudstva v Jugoslaviji vpliva na drugi podjarmljene narode

Piše DONALD BELL

Ameriški in angleški merodajniki krogli živo razpravljajo o vprašanju, ali naj se Titov pokret v Jugoslaviji prizna politično, ki je zdaj že priznan in podpiran v vojaškem oziru. Nekateri poudarjajo, da je bil kralj Peter tisti, ki je napovedal vojno Nemcem — oziroma jim odpovedal pokornost — v trenutku, ko je bila njegova država napaden. Ako bi bila legitimna jugoslovanska vlada odstavljena zdaj, bi seveda vse vlade v izgnanstvu izgubile nekaj svojega vpliva. Na drugi strani pa je mogočna Titova armada zaveznik potrebnega za bodočo balkansko kampanjo. Saj drži Tito že zdaj precej več nemških divizij kot vse kombinirane vojaške sile Angležev in Amerikanecov na italijanskih tleh.

Globoka zmota, ki je na dnu tega prerekanja, je ta, da temelji na ideji, da imajo Amerikanici in Angleži možnost izbirati. Resnici pa je stvar taka, da je to zadeva, ki se odigrava edinole med Nemci in Jugoslovani — to je boj za premoč na terenu med nemškimi silami in partizani.

Cisto mogoče je, da bodo partizani končno le premagani in uničeni od nadmočnih nemških sil. To bi se moglo pripetiti, ako bo Tito dobival kot poprepje, premožno zavezniške podpore v ozrožju in prehrani. V tem — za nas nesrečnem — slučaju bi jugoslovanska vlada s svojim kraljem

tudi ne imela nobenih izgledov, da pride zopet na oblast. V Jugoslaviji bi le nastala smrtna tišina grobov — kot je v drugih zasedenih deželah, toda v trenutku nemškega poraza bi žive narodne sile vendar zopet nastopile, a bile bi zopet ... pripadnice Tita. Ni dovolj, da se Peter vrne v Beograd kot "priznani" vladar. Na oblasti bi ga moral držati britanski in ameriški generali, a to je več kot morejo pričakovati.

Obsežna poročila, ki so prispevala v to deželo o postanku in razvoju Titovega pokreta, dokazujo ne le, da je to zares ljudsko in splošno narodno gibanje, ki nima nobenih zahtev na zunanjosti svet, temveč tudi, da moramo v tem gibanju videti tudi začetek velike in splošne balkanske revolucije, ki bo imela velik vpliv tudi v ostali Evropi.

Staro pravilo je, da so revolucionarje nalezljive. One ne poznajo in ne priznajo nobenih meja. Nove ideje zagrabijo kar naenkrat ves kontinent — kadar so nove politične ali socialne ideje prestale svojo preizkušnjo. Ideja sama pa se ne more razviti, dokler si ni ustvarila primernejša orodja.

Kakor hitro pa se pokaže, da obstoječe sile odpora niso več dovolj močne za upiranje, izbruhne revolucije. Gerilsko vojskovanje je tak eksperiment — popolnoma nova izkušnja evropskih delavskih slojev.

Niti na Avstrijskem niti na

stališču tega lista, da kjer se bodo preobratili izvršili, bo na eni strani reakcija in na drugi ljudske množice, ne z glasovnicami, ampak kot jih imenuje predlog — socialistične revolucije. Drugič, angleška delavska stranka ve, da se bo pomoč gladnim množicam marsikje delila s stališča mržnje proti demokratičnim gibanjem, kar smo tu poudarili že v pričetku teh akcij. Iz poročil, ki prihajajo iz Italije, se sumnje angleške delavske stranke že urešnijo.

Obe stranki sporazumno izjavljata, da ima ljudstvo vsake dežele samo pravico določiti si obliko vlade po svoji volji, in obe stranki se obvezujeta, da se ne bosta umešavala v zadeve druge druge.

Obe obljubujeta po končani vojni delovati za kolektivno varnost. In obe bosta nasprotovale možnim kombinacijam, ki bi ogrožale varnost Velike Britanije ali Sovjetske unije.

Razorozitev agresivnih dežel in iztrebljenje protosocialnih sil, ki so jedro agresivnosti.

Obe stranki se obvezujeta delovati za mir v duhu proglašenih štirih svobodobščin.

Predlog vsebuje še več drugih točk, kot izmenjanje učitev, negovanje turistike, medsebojna vzajemna trgovina med Anglijo in Sovjetsko unijo in razširjenje njunega vpliva v mednarodnem delavskem uradu.

Ako res pride do sporazuma med njima na tem temelju, bo to za reakcijo silen udarec, in pa za one ekstremiste na obeh straneh, ki delujejo vedoma ali nevedoma nji v korist. Dogovor bi začetek temeljil samo na tema dvema strankama, ker sta to sedaj edini, ki v delavskem gibanju res kaj pomenita. A predlog za dogovor med njima je tak, če bo odobren, da bi imeli po vojni vse delavske stranke priložnost za pristop ne da bi jim bilo treba trkat na zaklenjena vrata.

Ljudske osvobodilne armade bodo same stavile svoje zahteve. Preokret anglo-ameriške politike napram Titu je le prvi začetek splošne revizije politike, do katere mora priti.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Nekoliko zgodbine

V skoro vseh republikah na jugu lastuje šestdeset do osemdeset odstotkov vse rodovitne zemlje malo peščica ljudi — belcev ali pa krelov, katerih je karaj dva odstotka. Mnogo teh veleposetnikov živi v tujini — pred vojno so bivali večinoma v Evropi. In ti ljudje so vladar — oni delajo "revolucije", kadar se jim zdi vredno premeniti predsednika, a ob enem med maso kali za pravo revolucijo.

Delavske plače v Argentini niso ravno visoke, a v splošnem so boljše kot v drugih republikah na jugu. Delavci v trgovinah imajo po \$30 do \$40 na mesec, navadni delavci po 15c na uro, 140,000 železničarjev pa prejema povprečno po \$52 na mesec. Poljedelski delavci dobivajo okrog 50c na dan.

Seveda so življenske potrebitnosti tam veliko cenejše kot pri nas. Najboljši "beafsteak" stane — 9c funt. Cene drugim živilom so sorazmerno enako nizke.

Pri nas

Hrup, ki ga je povzročil s svojo izjavo o delavstvu dan pred Novim letom neki "anonimni" človek, ki je baje zelo visoko v vladni službi, še vedno odmeva po deželi. Za tisto anonimno osebo so potem oglašali generala Marshalla, načelnika ameriškega generalnega štaba. Predsednik Ameriške delavske federacije William Green, predstavnik bratovščine železničarjev, Philip Murray od CIO in drugi so zahtevali, da pride "anonim" oseba sama na dan in odprt izreče svojo obdolžitev, ali pa naj je javno preklic.

Stvar se tiče takrat preteče stavke železničarjev in prenehanja z delom v jeklarnah, v katerih je ravno takrat potekla pogoda med unijo in družbami. Dotični anonim je izjavil nekemu radijskemu komentatorju, "da je bil vojni položaj za zavzeme tako ugoden, da je bilo pričakovati revolucij v satelitnih deželah vsak čas in padec Nemčije že februarja ali saj marca meseca to leto. Prenehanje z delom v jeklarnah in pa preteče stavka železničarjev, katera je vlado primorala prevesti obrat železnic — vse to je nacijski propagandi prislo kot nalašč, češ, produkcija in železniški promet v Zed. državah je v razsulu, obratovanje železnic pa je prevzela armada.

Naciji se podjarmljanim ljudstvom v Evropi dokazovali, da nimajo od nas ničesar pričakovati. Tako so se ustrnila in Nemci pa doobili večji pogum. K temu je dotični anonim dozvabil: "Vse to bo podaljšalo vojno za nedolčen čas in izgubljenih bo na tisoče ameriških življenj, kar bi bilo v drugem slučaju preprečeno."

Ni čuda, da delavstvo protestira!

Za ruski relief nimam to pot ničesar poročati.

BILO JE BREME

Kaj ti je bila najtežja stvar, ki si jo kdaj storil?

Poravnati dolg v desetih lahkih obrokih.

Tole mi ne gre v glavo?

Cemu se toliko grmi le proti uniskim odbornikom in "raketirjem", ne pa proti tistim industrialnim magnatom, ki zajemajo na vladu račun postavno in nepostavno stotine milijonov dolarjev?

POVESTNI DEL

STRAŽNIK

(Op. u.: Lani je bilo poročano, da so Vinko Košaka in skupino drugih slovenskih intelektualcev Mussolinijevi rabili skupno ubili. Joseph Kosak v Clarendon Hillsu, ki v tiskarni Adria stavi Proletarca, je Vinkotov stric. Sledenč črtico je objavil v Ljubljanskem Zvonu.)

"Prav za prav bi vas moral ukleniti", je rekel stražnik Ivanu Kranjcu, ki ga je moral spremi miti v vlakom v preiskovalne zapore oddaljenega mesta. "Toda ēe mi obljubite, da ne pobegnete, vas ne bom uklenil."

Nato sta odšla molča na postajo in sedli v vlaku v poseben oddel.

"Dolga bo", je spregovoril stražnik, silek plašč in ga obesil v kot. "Prav za prav ne grem nič kaj rad, revmatizem jmam in v vlaku se človek najlaže prehladi."

Potem sta zopet molčala in namestila svoje stvari po policih.

Naenkrat se je stražnik obrnil h Kranjcu:

"Ampak vaše obleke je škoda za zapor. Obleči bi morali kaj slabšega. V takih zaporih se obleka tako pokvarji in dannanes je vse tako drago. Koliko jo potrebam jaz in službi. Le poglejte, kako oguljen je moj plašč, no, pa upam, da mi ne bo treba kupiti novega."

"Zakaj ne?" je vprašal Kranjec.

Ni mu odgovoril naravnost.

"Koliko, mislite, da imam službe? Petindvajset let, pa brez vojne. Pred prevratom sem bil v Trstu, potem so me internirali Italijani in tri mesece vlačili po taboriščih, ker sem postal fantičez mejo v sole. Končno so me vendarle izpustili in dobil sem službo tukaj. Do predlanskim sem delal službo zunaj, sedaj pa ne morem več in me uporabljajo le še v notranji, ali pa za stražo javnih poslopij. Sicer pa mislim kmalu v pokoj; samo na novo službeno pragmatiko čakam, zato si tudi ne kupim novega plašča."

"Mama! Ali lahko ZAMENJAM ta stari praženec za vojne znamke?"

Gotovo mama, naj le zamenja vaše nerabljene električne predmete za vojne znamke v najbližji trgovini z elektralijami.

Mnogo vaših zaposlenih sosedov resno potrebuje električne predmete. Ker jim ni mogoče kupiti novih, bodo mnogi, ki so zaposleni v vojni industriji, veseli, ako bodo mogli dobiti vaše nerabljene, ki so založeni kje v podstresju, kleti ali kuhinjski shrambi.

Naj vaš sinček ali hčerka poseže likainik, praženec ali valuum čistilec in ga zamenja za

Zamenjajte nerabljene električne predmete kjer vidite ta napis

OPOMBA: Commonwealth Edison družba ne kupuje rabljenih predmetov za ponovno prodajo, pač pa pomaga trgovcem z elektralijami v Chicagu pri vojnem izmenjevalnem programu.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

VINKO KOŠAK

"Ali ni nerođen takole visok ovratnik?" ga je vprašal Kranjec, ko je videl, kako težko diha, ko je malo delj govoril. "Zakaj pa se ne napraviš malo bolj udobno?" Potem je vzel s police svojo aktovko in začel razkлатi po klopi jestvine, da bi večerjal. Ponudil je tudi svojemu spremljevalcu. Sprva se je ta branil, nato pa je vseeno vzel, samo Kranjec mu je moral obljubiti, da tudi on ne bo odklonil njegovega. V zavitku je namreč imel nekaj sira in šunk ter črnega kruha in pollitrsko steklenico dalmatinškega vina.

Preden sta začela jesti, je stražnik odpljal blizu in odložil ovratnik ter pas s samokresom na polico. Ko sta se nasitila, sta popila vso pli steklenice vina.

Enolično udarjanje kolesa v tračnice, popito vino in utrujenost sta ju vedno bolj uspavala.

Kranjec je sedel v kot in se naslonil na plašč, da bi zaspal. Stražniku pa se je hotel govoriti, ker ni smel zaspasti. Pravil je Kranjcu o svoji družini, o sinu, ki bo letos maturiral in taku hvala bogu prisel do kruha; in o hčerki, ki je že nekje v pisarni, da malo pomaga doma.

Potem je spet začel o plašču: "Ce ne bodo kmalu sprejeti pragmatike, si bom res moral kupiti novega." Ogledoval je plašč od vseh strani in poznalo se mu je, da res ne bo več dolgo zdržal.

Spet sta utihnila. Kranjec je kmalu zaspal. Ko se je čez kako uro zbudil, je videl stražnika, kako se bori s spancem. Zasmilil se mu je, zato mu je rekel: "Pa se se vi male naslonite in zaspite, gotovo ste utrujeni."

"Včeraj sem imel nočno," je pravil stražnik, "danes pa me je poklical predstojnik, ko sem prišel v službo, k sebi in vprašal, ali bi vas hotel spremiti. Da bi sicer že lahko šel kdo drugi, vendar pa, da bi mlajšega težko pogrešil, ker je precej opravka zunaj. Potlej pa je že rekel, da niste nevarni in da se mi ni treba vratiti, da bi mi ušli. No, pa sem si.

"Ah, saj vem, da ste dober človek," mu je odvrnil stražnik, "le zakaj neki se pečate s takimi rečmi. Škoda vas je. No, mislim, da ne bo hudega in se bova kmalu spet kje srečala. Pa ne takole kot zdaj. Samo, če me boste hoteli poznati takrat. Prav nihče nas ne mara, še matere grože otrokom z nami. Moj bog, kako pač mora človek živeti, saj ni najprijetnejne otapevati se vse življenje s pijnenci in barabami. Ce bi imel človek opraviti samo s takimi kot ste vi, bi že šlo. No, sicer pa pojdem menda vendarle kmalu v pokoj."

Vlak je nenehoma hitel preko ravnine, kjer je še tu pa tam ležalo kaj snega, droben dež je enolično prišel na okna, na obzoru sta se stikalna neskončna ravina in nebo.

Molčala sta in premisljevala vsak svoje.

IZ URADA "BIG" TONYJA

Oakland, Calif. — Dragi prijatelj Chas Pogorelec! To pismo pišem prav v dobrém, veseljem razpoloženju, če je to izraženo v pravilni slovenščini. Po domače povedano, pri pisalnem stroju je vrč v rujnim, kakršnega v Chicagu nimate.

Predno nadaljujem, naj ti povem, da me je presenetil na Novega leta dan z obiskom Anton Zaitz v družino. On in soprona sta zelo prijazna in zabavna v pomenkih. Pričakoval sem ju vsak dan, to pa zato, ker je prihajal njegov "Proletarci" na moj naslov. Zato sem mu z dopisnico naznani, da njegov list prihaja, "njega pa od nikoder ni". Pa sem se zmotil. Pravijo, da samo papež v Rimu je nemotljiv. Ako je temu tako, potem mu nisva ne ti ne jaz nič v sorodu.

Anton Zaitz je fin dečko. Izročil sem mu vse poslane iztise Proletarca. Kupil je tudi Družinski koledar, obnovil naročnino na list in prispeval dolar v tiskovni sklad.

Naročene izvode Druž. koledarja sem prejel v lepem redu.

Razprodal jih bom čim bom u tegnil naokrog. Danes, ko to pišem, bi šel k prijateljem, pa preveč dežuje. Drugi vzrok je, da primanjkuje gasolina. Vina imam zadosti, gasolina pa ne.

Kaj, če bi natočil v avtini tank vina namesto gasolina, to bi dirjal po soteskah naše slovitve dežele!

Omenil sem ti že v dopisnici, da je vrag že čakal, da pride po svoje, pa sem okreval in ga ukanil. In tako bom letos še lahko

JAPONSKI VOJAKI se neradi podajo. Njihov nauk je, boriti se do zadnjega, in potem rajše umreti — unicti se, kot oni pravijo, izvršiti "harakiri" rajše kot pa se predati sovražniku. Gornje je slika japonskih vojakov, ki so si sami vzeli življenje rajše nego se bi podali.

skusal kaj storiti za naš delavski je za združenje socialističnih skupin v enoto. Posebno ker so drugi v Readingu že reorganizacijo tako, da bodo pridružene skupine toliko avtonomne, da bodo lahko poslovale nemoteno lokalno in sodelovale v splošnem gibanju.

Predlagata, da se breskva na roko.

Ampak brez zamere, ni se mi dopadlo, ko je v naslovu mojega prejšnjega dopisa urednik zapisal "iz pisarne 'Big' Tonija", namesto "iz URADA". Jaz sem si tako ime zbral za naslov mojim dopisom, in mislim, da je po vratu in stopil na hodnik. Odprl je okno in strelil v pokrajino. A ni treba misliti, da s to opombo koga kritiziram. Povem le svoje menenje tako, kot ga zna sam. Ak. Kritika pa bi šla tistim — in poznam jih precej, ki se smatrajo izobraženim in zavednim ter naprednim, pa ne store niti korača delavski list kakršen je Proletar.

Well, Charles, škoda, da nisi tudi Ti poleg mene, pa bi mi pomagal pri kozarecu in pisalni stroj bi drdral da kaj!

Sedaj pa "Big" Toni to pisanje zaključi in Te pozdravlja. Pa tvojo družino. Urednika seveda tudi. — Anton Tomšič.

Z LETNE SEJE KLUBA ŠT. I. J. S. Z.

Chicago, III. — Na seji kluba št. I dne 23. decembra so bili izvoljeni v odbor za leto 1944 Chas. Pogorelec, tajnik-blagajnik; Angela Zaitz, zapisnikarica.

Nadzorni odbor: Fred A. Vider, Philip Godina in F. S. Tauchner.

Dramski odbrek: Joško Owen, John Rak, Frank Zaitz.

Prosvetni odbrek: Louis Beniger, Fred A. Vider, Frank Zaitz. Knjižničar: Chas. Pogorelec.

Zastopstvo v okrožni organizaciji JPO-SS: Frances Vreček in namestnika Louis Beniger in F. Zaitz.

Organizatorja se izvoli na prihodnji seji dne 28. januarja.

Priredba v marcu

Meseca marca bo imel klub običajno priredbo, od katere gre polovico prebitka v korist Proletarca in polovico klubu. O spredelu in drugem bo poročano po zvezru.

Občni zbor SDC

Bilo je sklenjeno, da naj tisti člani kluba št. I, ki se udeležejo občnega zборa Slov. del. centra, zastopajo klubove delnice proporčno, to je, po toliko kolikor jih bo prislo na vsakega izmed udeležencev. Klub št. I ima v SDC 160 delnic. Vsi člani so vabljeni, da se udeleže občnega zboru, ki bo v soboto 29. januarja.

Angela Zaitz, zapisnikarica

danes težko zaradi obilne zapopljenosti in težav v trasportaciji.

Zaeno s tem dopisom pošljam dolar v tiskovni sklad Proletarca.

Izkren pozdrav čitateljem, z željo, da bi bilo to leto za vse nas srečnejše kot prejšnje, in da se bi končalo z zmago zaveznikov. — Jennie Kotzman.

SLOVENSKI DELAVSKI CENTER

Chicago, Ill. — Tajnik korporacije Slovenskega delavskega centra s. Frank Sodnik je odšel dne 3. januarja v vojno mornarico in trebuje bilo dobiti spet novega tajnika. Direktorij je izvolil na njegovo mesto Johana Raka.

Frank Sodnik je že drugi tajnik SDC, ki je moral v armo.

Prvi je bil Oscar Godina.

F. Sodniku so člani društva Pioneer SNPJ priredili v Centru dne 2. januarja družabno odhodnico, ki se je udeleželo tudi mnogo drugih njegovih prijateljev, tako da je bila dvorana v vse drugi prostori polni.

Poleg zavabe je bilo ob tej priliki tudi nekaj nagovorov. Predsedovala je Miss Ann Grosser, predsednica omenjenega društva, govorili pa so Donald L. Lotrich, Fred A. Vider, Chas. Pogorelec, M. Udovich, Edith Tancek, F. Zaitz in na kratko več drugih. Frank Sodnik se je vsem prisrečno zahvalil in v imenu svoje matere pa njegov šestletni sin Arthur Sodnik.

S. Frank Sodnik je bil po odhodu Arleya Božičnika v armo tudi tajnik Družabnega kluba Slovenski center in aktiven član kluba št. I JSZ. Bil je uradnik v tajniškem oddelku SNPJ, pred tem pa v upravnosti Prosvete.

Zelimo mu srečo in po zmagi vesel povratek k družini in med nas.

Obiski. — V minih par tednih so se oglašili v Centru Peter Banich iz naselbine De Pue, Ill., Pfc. Robert Macek iz Kemp Chanute Field, Ill. (Robert je doma iz Moon Runa, Pa.) Anton Ausec iz Stautona, Ill., in Louis Sever, ki je živel v W. Va., se-

daj pa dela v Chicagu.

Večkrat sta že nas obiskala brata Lovrene in Ciril Pichman, ki sta bila tudi na odhodnici Franka Sodnika, dalje Rudi Jerin, J. Cerjanc in več drugih, ki so bili ob tej priliki prvici v Centru.

Ob priči zadnje konference Sansa so se oglašili v Centru Anton Šabec in Joseph Durn iz Cleveland, ter Mrs. Jurca iz Detroita.

Obenži zbor SDC. V soboto 29. januarja ob 8. zvečer se bo vršil občni zbor Slovenskega delavškega centra, na katerem bo nadomestujoči tajnik John Rak postal letno poročilo o finančnem poslovanju v preteklem letu in podana bo različna druga poročila od ostalih odbornikov.

Sedanji odborniki so, Frank Vleš, predsednik; Chas. Pogorelec, podpredsednik; tajnik (natomstvoč F. Sodnika) John Rak; blagajnik Filip Godina; zapisnikar, Anton Garden; ravnatelj posestva, F. Zaitz; nadzorniki, F. S. Tauchner, Fred A. Vider in Angel Zaitz.

Upravčeni so prišli na občni zbor vsi delničarji in zastopniki tistih društv in klubov, ki imajo delnice v SDC. Odbor vabi vse, da se občnega zboru v soboto 29. januarja gotovo udeleže.

Družabni klub. — V SDC deluje posebna ustanova, registrirana pod imenom Družabni klub Slovenski center, oziroma Slovenc Center Social Club, ki bo imela svoje letno zborovanje v soboto 22. januarja zvečer. Podana bodo poročila o poslovanju klubu, ki ima v Centru svoj družabni prostor in balnišče, in po razpravah bodo volitve odbora, ki steje devet članov. Iz sedanjega odbora sta odšla Arley Božičnik, ki je bil tajnik kluba, v armo, in Frank Sodnik, ki je prevzel tajništvo za Arleyem, pa v vojno mornarico. Ostali odborniki so, F. S. Tauchner, Frank Lotrich, John Rak, Joe Turpin, Fred Plahutnik, Sam Reven in John Sprohar.

Po letni seji v soboto 22. januarja se bo vršila običajna zavaba tega kluba, ki steje sedaj že okrog 260 članov s plačano članinsko. Družabni klub se je v zadnjih božičnih sezoni spomnil tudi tistih članov, ki so sedaj v armo ali v mornarici, in jim poslat letna poročila v obliki daril. O dogovorih in pozdravih od teh vojakov in mornarjev bo poročano na letni seji. — P. O.

Velike odškodnine

Zavirač Tracy J. Cropper iz Columbusa, O., oče treh otrok, uposlen pri Pennsylvania R. R., je v trčenju dveh vlakov izgubil pri delu roko in nogo. Zelezniško družbo je tožil za odškodnino in porota v Chicagu je ugotovila, da je država odgovorna za njegovo nesrečo. Prisodila mu je \$200,

★ ★ KRITIČNA Mnenja, Poročila in Razprave ★ ★

KOMENTARJI

Newburški novičar (kanonik J. J. Oman?) piše v Am. domovini z dne 31. dec. med drugim:

Zanesljiva poročila iz Slovenije priporovedajo, da so partizani pomorili na tisoče ljudi doma, med njimi tudi najmanj dvajset duhovnikov. Bodomač zgodovina bo vse to enkrat natanceno poročala in največ uganka pri tem bo to, kako je mogla K. S. K. Jednota in Slovenska ženska Zveza partizane pri tem delu podprtati moralno in z denarjem. To bo tudi največja blamaža in sramota za te dve organizaciji, posebno za njih glavne odbornike. Katoličke organizacije pomagajo komunističnim partizanom moriti svoje lastne brate. To naj razume, kdo more.

Rt. Rev. Oman je bržkone tisti, ki glede gornje novice sam sebe ne more razumeti. Tudi glede številki je v napačnem, če so one, ki jih je navajal v svojih člankih pater Ambrožič, resničnejše od njegovih. Iz prvih bi bilo namreč razvidno, da so "komunistični podivljanci" pomorili veliko več duhovnikov in nuj, kaj šele drugih vernih ljudi, kot pa jih navaja newburški kanonik.

Cudno je, čemu ameriška in angleška vlada, ki sta v Italiji duhovništvo silno naklonjeni, pomagata Titu z orojem, muničijo in živilim, če je njegov namen iztrebiti vero in duhovščino in napraviti iz Jugoslavije "komunistično" diktaturo.

General Franco je s hvalospevom borcem v Jugoslaviji, ki ga je izrekel v svojem govoru dne 8. januarja pred častniškim zborom v Madridu, ustvaril veliko senzacijo. Častnikom, ki so se zbrali, da mu poklonijo maršalski bat, je o borcih v Jugoslaviji dejal: "Po treh letih težavnih borbe so deležni priznanja in spoštovanja. To dokazuje, da se je proti ljudski življenjski in duhovni sili nemogoče boriti." Dodal je, da je odpor gerilcev v Jugoslaviji spremenil vso Evropo v vojno "brez horizonta". To je bilo prvič, da je Franco rekel prijazno besedo v prid borbe proti osvojevalcem. Dosej je vedno rohnel za Mussolinija in Hitlerja.

Nadškof Spellman iz New Yorka je po svoji lanski vrtnitvi iz Italije in Španije Franca javno označil za vzornega katoliškega moža, stebra cerkve in patriota, ki bi vse dal za Španijo. Ker je nadškof Spellman avtorita takih stvareh, mu lahko verjame saj kanonik Oman. Franco je prišel na krmilo z geslom borbe proti komunizmu in vsa katoliška cerkev, z Vatikanom na celu, ga je podpirala, ker je reševal duhovnike in nune pred "komunisti". Ali ni čudno, da sedaj ta isti Franco, ki ga je pred par meseci ozmenjeni newyorški nadškof označil za

Ameriški socialisti so se s komunisti veliko prepirali, ali bolje, branili pred njimi. Pokojni Morris Hillquit je znal odbijati njihove udarce, in James Neal, socialistični urednik takrat odličnega socialističnega New Leaderja je vedel polemizirati, učiti in razkrivati razdirač in zavajalce kot malokod. Ob enem sta se morale boriti s strugo, ki jo je vodil Norman Thomas, ki je venomer drezala, naj socialistična stranka sprejme vabilo komunistov na posvetovanje za sklenitev enotne fronte. Čimbolj

ČEHOSLOVAŠKI PREDSEDNIK BENES je spet velika osebnost, kakor je bil, ko je s svojo besedo prevladoval v društvu narodov. Uveljavil se je sedaj s pomočjo pogodbe med njegovo vlado in Sovjetsko unijo. Na gornji sliki na desni je Benes, z leve pa Molotov in v sredini maršal Vorosilov. Na skrajni desni častna straža ob sprejemu Beneša v Moskvi.

je Hillquit dokazoval, da je isto vabilo zgolj poteza za beganjčno članstvo S. P., bolj je Thomas trdil, da bi bilo vabilo potrebno sprejeti saj da prideta obe skupin skupaj in povesta vsaka svoje. A pozneje, ko se je leta 1936 "stara garda" umaknila, se novi voditelji niso več zanimali za življanje s komunisti, pač pa rajše sprejeli trockiste, katere so morali končno pogmati iz stranke, sicer bi postala povsem njihova. Na drugi strani pa vidimo res socialistično organizacijo v Readingu v tem oziru zovsem tolerantly in njen glasilo je zares socialistično urejeno.

General Marshall je v vojnih zadevah sloviti večjak, zato je načelnik ameriškega generalnega štaba. Ni pa nič kaj spretven v utrijevanju morale, kadar se spusti na politično polje. Wm. Green ga dolži, da je bil on tisti, ki je na noveletni večer anonimno dejal, da so železničarji s pretnjo stavke, in jeklarski delavci s stavkanjem podaljšali vojno, dvignili pogum nemškega ljudstva, v okupiranih ter satelitnih deželah pa ohladili voljo za upor Hitlerju. (Ne v Jugoslaviji!) S tem so ob enem žrtvovali vsled podaljšanja vojne na tisoči ameriških življenj, ki bodo padla po nepotrebni samo po krvdi delavcev, ki groze s stavkami, ali stavkajo, namesto da delati.

Ameriško delavstvo PRODU-CIRA v množinah, kot še nikdar prej. Ameriška produkcija je res "arzenal demokracije". Zato je krivično ščuvati naše vojake proti svojim očetom in bratom delavcem, češ, da bodo morali tvegati življajna mesece dalj samo po njihini krivid.

Dne 26. junija 1941, torej nekaj dni po nemškem vpodu v Rusijo, prišel nekega dne v Ljubljano, kjer so mu so drugi tožarili drug drugega in mu pravili, kako so izključili tege in onega. Odrvral jim je, da će bodo še dolgo uganjali to neumno početje, si bodo organizacijo povsem demoralizirali, kar se je zgodiло. Izgubili so dnevniki in revije. Klerikalizmu, pa tudi liberalcem, je bilo to zelo po volji. Pravim socialistom je bilo treba začeti spet od kraja, toda točka preporoda ni bila več Ljubljana, pač pa Maribor, z "Delavsko politiko". Peterjanom in Erženom, dr. Reismanom in drugimi. O Erženu smo zvedeli, da so ga Nemci takoj po okupaciji Maribora vrgli v ječo. Nekateri so menda pobegnili — med njim bivši poslanec Peterjan, o katerem pravi poročilo iz urada Odbora jugoslovenskih Amerikanov, da je sedaj član odbora osvobodilne fronte v Sloveniji. Ko mine vojna, bomo tudi mi izvedeli marsikaj, ne samo tisti, katerim newburški novičar preti, ker pomagajo "finančno in moralno" partizanskim morilcem.

Eno stvar kapitalistična reakcija komunistom v Ameriki ne more več očitati in predbacivati. Namreč odgovornost za stavke, ker je Daily Worker bolj proti njim in jih kritizira kot katerisibidi kapitalistični list. Tudi hrvatski Narodni Glasnik je zo-

per stavke da kaj, klical je lani premogarje, naj nikar ne stavko, naj se ne upirajo našemu vrhovnemu komandantu, toda hrvaški rudarji so rajše sledili Lewisu in stavkali, ob enem pa mnogi izmed njih pridno agitirali za list, ki jim je očital, da s stavkanjem pomagajo sovražniki in fašizmu. Če človek "vse to natančno preudari", je zelo zanimivo in — smešno, če ne mora bolj tragično kot smešno.

General Marshall je v vojnih zadevah sloviti večjak, zato je načelnik ameriškega generalnega štaba. Ni pa nič kaj spretven v utrijevanju morale, kadar se spusti na politično polje. Wm. Green ga dolži, da je bil on tisti, ki je na noveletni večer anonimno dejal, da so železničarji s pretnjo stavke, in jeklarski delavci s stavkanjem podaljšali vojno, dvignili pogum nemškega ljudstva, v okupiranih ter satelitnih dežalah pa ohladili voljo za upor Hitlerju. (Ne v Jugoslaviji!) S tem so ob enem žrtvovali vsled podaljšanja vojne na tisoči ameriških življenj, ki bodo padla po nepotrebni samo po krvdi delavcev, ki groze s stavkami, ali stavkajo, namesto da delati.

Ameriško delavstvo PRODU-CIRA v množinah, kot še nikdar prej. Ameriška produkcija je res "arzenal demokracije". Zato je krivično ščuvati naše vojake proti svojim očetom in bratom delavcem, češ, da bodo morali tvegati življajna mesece dalj samo po njihini krivid.

Dne 26. junija 1941, torej nekaj dni po nemškem vpodu v Rusijo, prišel nekega dne v Ljubljano, kjer so mu so drugi tožarili drug drugega in mu pravili, kako so izključili tege in onega. Odrvral jim je, da će bodo še dolgo uganjali to neumno početje, si bodo organizacijo povsem demoralizirali, kar se je zgodiло. Izgubili so dnevniki in revije. Klerikalizmu, pa tudi liberalcem, je bilo to zelo po volji. Pravim socialistom je bilo treba začeti spet od kraja, toda točka preporoda ni bila več Ljubljana, pač pa Maribor, z "Delavsko politiko". Peterjanom in Erženom, dr. Reismanom in drugimi. O Erženu smo zvedeli, da so ga Nemci takoj po okupaciji Maribora vrgli v ječo. Nekateri so menda pobegnili — med njim bivši poslanec Peterjan, o katerem pravi poročilo iz urada Odbora jugoslovenskih Amerikanov, da je sedaj član odbora osvobodilne fronte v Sloveniji. Ko mine vojna, bomo tudi mi izvedeli marsikaj, ne samo tisti, katerim newburški novičar preti, ker pomagajo "finančno in moralno" partizanskim morilcem.

Eno stvar kapitalistična reakcija komunistom v Ameriki ne more več očitati in predbacivati. Namreč odgovornost za stavke, ker je Daily Worker bolj proti njim in jih kritizira kot katerisibidi kapitalistični list. Tudi hrvatski Narodni Glasnik je zo-

Naslov za list in tajništvo je:
2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

KONFERENCA 8. JAN. V CHICAGU OHRANILA ENOTNOST V SANU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Vsa poročila soglasno odobrena

Konferenci je predsedoval Sansov predsednik Etbin Kristian in deloma podpredsednika Marie Prisland. Kristan je podal o Sansovem delu od postanka decembra 1942 pa do sedaj sijajno poročilo, ki je bilo z odobrenjem in soglasno sprejeto.

Mirko G. Kuhel je poročal o finančni poslovanju v minulem letu, a vsled pomanjkanja časa ni učenil priti skupaj, da bi izvršil to delo.

Novi nadzorni odbor ima tri člane in dva namestnika. V njemu so Josephine Erjavec, Joliet, Ill., tajnika Slovenske ženske unije; župnik V. Vodusek iz San Francisca, Calif.; Joseph Zorc iz Waukegana, glavnega odbornika KSKJ (voda atletike). Namestnika sta Frank Alesh, Chicago, in G. J. Brince iz Eveletha, Minnesota.

Nekdo je predlagal, da naj imenuje v nadzorni odbor tri člane predsed. Kristan sam, kar pa je odklonil z utemeljitvijo, da mora biti nadzorni odbor izvoljen svobodno izmed navzočih. Blagajnik Joe Zalar je izjavil, da je poslovanje med njim in tajnikom, kot v uradu in v odboru, vzorno. Kratki poročili sta imela še podpredsednica in drugi podpredsednik, ostali odborniki pa so izjavili, da nimajo k podanim poročilom nicesar dodatka.

Blagajnik Joe Zalar je izjavil, da je poslovanje med njim in tajnikom, kot v uradu in v odboru, vzorno. Kratki poročili sta imela še podpredsednica in drugi podpredsednik, ostali odborniki pa so izjavili, da nimajo k podanim poročilom nicesar dodatka.

Nato je bilo na predlog Antonia Zbašnika, gl. tajnika ABZ sklenjeno, da se izreče izvršnemu odboru zaupnico za njegovo delo. Ugovora ni bilo.

Vsi prisotni bili upravičeni do glasovne pravice

Vsi zborovalci so bili upravičeni do sedežev na tej konferenci, kot je ugotovil poverilni odbor, v katerem so bili Frank Puncer, Anton Zbašnik in Frank Alesh.

Predsednik Kristan je omenil, da je navzoč kot gost tudi pravoslavni duhovnik Strahinja Matetič, ki je na to v kratkem na kongovu pozdravil Sans in mu čestital na njegovih uspehov. Matetič, ki ga je srbsko svečenštvo, z Dionisijem na celu, izobil, je sedaj izvršni tajnik v uradu ZOJS-a v New Yorku.

Drugi pozdravniki govorov na konferenci ni bilo, prišlo pa je precej pozdravnih brzjavkov. Zapisnik zborovanja je vodil Jacob Zupančič.

Tajnik Kuhel je poročal, da ima SANS sedaj 88 delovnih podružnic. Za njegovo delo mu je bilo izrečeno posebno priznanje.

V. Cainkar je pojasnil, kako se je urad Sansa pridel, in razviral, ter ugotovil, da se veliko Sansovega uradniškega dela izvrši v poslopu SNP-a prostovoljno, brezplačno pomočjo par izvršnih odbornikov in drugih, ki so pripravljeni pomagati.

Louis Adamič je govoril ob raznih prilikah. V svojem uvodnem govoru je med drugim pojasnil, čemu se toliko govorijo v uradu. Roosevelt je bil zadnji petek le svečano oznanil, koliko ji pomagam! In ona nam, ker skrajšuje vojno in bo s tem res prihranila življajoča neštetim našim fantom.

Stalin je dal priznanje ameriški produkciji. Roosevelt pa sovjetski armadi. To je vzajemnost in — pravčnost.

Slovenski kongres, ki se je pred dobrim letom vrnil v Cleveland, je v svoji glavnici resolučijo pouparil, da so ameriški Slovenci sklenili govoriti za narod v starem kraju, ker so mu sedaj tam usta zaprta. A je lani dokazal, da zná tudi v tej silni urki svoje tragedije govoriti tako na glas, da ga čuje ves svet.

Kako so v Mehiki preprečili izstajanje poslancev s sej?

Ameriški kongresniki se sez zbornice udeležujejo skoro polnočestilno le, če je kaj "važnega" na dnevnem redu. Na primer kaka predloga zoper organizirano delavstvo, ki jo hočejo porinuti skozi, ali če je treba pobijati predlage za večje davke na profite itd. Pred kongresnimi počitnicami v dneh pred lanskim Božičem jih je prišlo na sejo poslanske zbornice okrog 30, drugi se bili že na vlakih, ali pa počivali.

Tudi drugače se precejkrat pripeti, da nimajo kvoruma.

V Mehiki so tak nedostatek odpravili z določbo, da se poslance odslužijo od njegove plače, če je odsonoten brez tehtnega vzroka. Kajti tudi tam so poslanci kadar pa bili kaj "važnega", rajšči posedali kje zunaj in se zabaivali, ali pa ostali doma.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172-7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

POLJSKI PROBLEM DELA ZAVEZNIKOM TEŽKE PREGLAVICE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vlado pod njenimi pogoji.

V Moskvi deluje izborni odbor, ki kajpada dela tako, kakor mu sovjetska vlada dovoljuje, a vendarle boljše, kot pa klika v Londonu. Ta je izdal nedavno v Moskvi na naslov poljskega naroda proglaš, v katerem poudarja: Ozemlje bivše Poljske, ki je po prebivalstvu rusko, oziroma ukrajinsko, se naj vrne Sovjetski uniji. Poljska dobi v zameno nove kraje na nemške stroške menda predvsem Vzhodno Prusijo.

Poljska veleposestva se socializira in razdeli med kmete, ki jih obdelujejo.

Nova poljska vlada se mora ustanoviti izmed onih, ki so ostali ves čas vojne v svoji deželi in se izkazali vrednim odboru in trpeli pod okupatorji.

S Sovjetsko unijo mora nova Poljska imeti najprisrješje odnose.

Tak je program poljskega odbora v Moskvi in tak bo obvezal. Nič čudnega ne bo, če se bo tak Poljska v celoti pridružila direktno Zvezni sovjetskih socialističnih republik; bolj čudo bo, ako se ne bo.

Poljaki v Zed. državah in v Angliji se tega najbolj boje. Ampak kaj morejo storiti od tu v bran svoje vrste Poljske? Nič.

Poljska bo svobodna

Ako bi bilo v Evropi na "drugi fronti", ki je po mnjenju v Moskvi v Evropi še ni — in je resni — kakih pet do sedem milijonov ameriških, angleških, kanadskih in francoskih vojakov, bi London in Washington lahko imela veliko večjo besedo in vpliv na položaj v Evropi, kot pa sedaj, ko Moskva smatra, da se rdeča armada še vedno bori skorosj osamljena.

Vzlič temu, Poljska bo svobodna, toda povsem drugače, kar je bila pod Piłsudskijem in potem pod Beckom, ki jo je zapseval v privredni v pot napol fašistični sistem, brez zaslombe med narodom. Načrt Moskve je, da ji vlado, ki bo sprejemljiva za veliko večjo poljskega ljudstva na Pôlskem. Na Poljake v Ameriki in v Angliji Moskva nič ne poraja — to je očitno pokazala neglede na zamere Washington in Londonu.

DVE STORIJI O SANKANJU

Springfield, Ill. — Kadar je zima in vse ledeno, se nesreča na potih pomnože. In dogajajo se tudi med otroci, ki se drsajo po ledu ali pa se vozijo s sanmi. Po mestih se pozimi otroci s sanka- mui kaj radi privežejo k kakemu avtu, da jih vozi za seboj. To je nevarno in nesreča niso redke.

Dogodila se je tudi 12-letnemu sinu moje hčere Patricku. Dečki so privezali svoje sani za neki trok, in ko je ta potegnil ter začel drveti, je na nekem križišču mahoma zavil, sanji so se prevrnile in dečki pa popadli vsekrižem, a samo Patricku se je dogodila nesreča, drugim ni bilo nič. Njemu pa je zlomilo eno rebro, ki mu je ranilo pljuča.

Ko sem ga obiskal v bolnišnici in vprašal zdravnika o njegovem zdravju, mi je dejal, da ne bo hudega.

JOSEF STALIN se je na konferenci in po konferenci v Teheranu izkazal za zelo samostojnega državnika. Ko so v Londonu in v Washingtonu Beneš branili, naj se ne gre v Moskvo sklepati kakje pogodbe, ker se ni čas zato, je šel po dolgih prerekanjih vseeno tja in pogodba je podpisana. Vzrok, da je smel v Moskvo, je Stalin, ki je rekel, naj le pride. Na sliki je Stalin ob prikliki, ko je Beneš podpisal pogodbo s Sovjetsko unijo.

Fanta pozdravim, nekaj časa je odločil: "Jaz nič več," je dejal.

"Kdo bo pa sedaj voznik?" so se vpraševali dečki, in si izbrali mene, češ, da imam bolj dolge noge. Sprejel sem pod pogojem, če se bomo odslej vozili z vrha hriba. Pritrdili so. Parkrat nam je šlo vse posreči. Vam povem, da je tako letelo navzdol kot bi se sam Elija peljal v nebesa. Ko take sanke spet drse navzdol in dosežejo rob hriba, jih nisem mogel dobro zaokreniti v stran, ne jih zavreti, pa smo zdrevli v potok. Vsi mokri smo se skobacali in njega. Poškodoval se ni nihče, a bilo je neprjetno. Neki naši mladi tovariši pa je zagadel: "Tone že ne bo več vozil, ce bo tako neroden." A smo se še vozili, dokler smo bili dečki kakovit.

Nasprotniki Titovega gibanja posebno med Slovenci trdijo, da je Titov politični sistem kopiran po ruskem sovjetskem vzoru.

Odbor osvobodilne fronte na take očitke izjavlja, da je ljudstvo zadovoljno z novimi svobodčinami in v splošnem zahteva, da takega političnega sistema, kakršen je bil v prejšnjem Jugoslaviju, noče nikdar več, kar je razumljivo. Bil je primitiven, reakcionar, tiskanski in diktatorski v korist birokracije in posredovalca izkorisčevalnega sloja, ki je živel od kmečke in delavske mase.

V Jugoslaviji je bil velik odstek nepismenih. Prejšnji režimi se niso brigali za vzgajanje ljudstva. Slovenija je bila na boljšem že iz prejšnjih časov, tudi Hrvatska, zanemarjeni pa so bili v šolstvu razni drugi kraji. Odbor osvobodilne fronte je sklenil nepismenost odpraviti,

Nick Triller, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

V mesecu decembra so poslali v blagajno slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora slednji:

Nick Triller, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator, tajnik podružnice št. 66 SANSA, \$160; John Germ, predsednik lokalnega odbora JPO-SS, Pueblo, Colo., \$100; Glas Naroda, New York, \$250; John Valenčič, Clarendon, Pa., \$5; Louis Champa, blagajnik lokalnega odbora št. 6, Ely, Minn., \$100; Neimenovana Slovenka, Irvington, N. Y., \$500; Anton Hren, blagajnik lokalnega odbora št. 26, Indianapolis, Ind., \$90; John Dolenc,

Amplifikator,

FREE PRESS

Up in historic Mount Vernon, New York, they commemorated the 152nd anniversary of the ratification of the Bill of Rights by honoring John Peter Zenger, a German immigrant whose sense of justice and courage 233 years ago launched the campaign for freedom of the press in America.

"No five words in the English language mean more to the people of America or the world than 'freedom of the press,'" pointed out Wallace Odell, president of the New York State Newspaper Publishers Association, in praising Zenger. "They are the keystones of liberty and without them no people could or would be free."

Granted! But once a journeyman printer could scrape together enough money from his savings to buy a press and rent empty space. He gathered the news, wrote the editorials, peddled the paper—and wrote glorious chapters in the history of freedom.

Once a political or social evangelist could preach his message on the street corners, in village squares. He could hike across country, carry his way in town and city, and get his message heard.

Now communication is Big Business. You need a multi-million dollar press and access to billion dollar radio stations in order really to be free to reach the people of the United States.

"Freedom of the press" means something different in this technological age from what it did in the colonies in 1770, or in the new nation of thirteen states when the Bill of Rights became part of the Constitution.—The Call.

The Owners Show Their Hand

What kind of America will this nation be after the war ends? The answer has been simplified by the recent activities of the National Association of Manufacturers. It will be made even more simple as the NAM works out its present plans for propagandizing the American people.

It now is clearly an "either-or" proposition.

Either Big Business will rule the nation or the common people will rule it. And Big Business is already setting out to do the ruling.

The first demonstration of the owners' intentions is their plea for the right to pile up huge corporation surpluses. They explain quite frankly that they will need the cash and credits to buy the machinery to put workers to work.

Now the NAM is going into politics—in the American way. They are going to spend some millions of their surpluses to convince the American people that "we the people" need private owners to take care of us.

We common people will either let the NAM work out their ideas or we won't. If we do, then we shall have no right to complain if we are ruled and exploited as of yore. Surely, if we must have somebody to provide jobs for us, then we can't claim that we are able to care for ourselves. To do the managing the owners MUST also do the ruling.

If, on the other hand, we won't place ourselves in the care of an owning class, then we must do something positive. What we must then do is to provide our own jobs and set up our own economy.

There is only one way in which we can take care of ourselves. That way is to own the means of employment—together. That is a necessity of freedom after the war—we must socialize the means of life.

Otherwise we must permit the nation to be owned and ruled by a few of us.

The choice is as simple as that. We really ought to thank the NAM for putting its cards on the table. It is now up to workers, who have the numbers and the power, if they will only use them, to decide what game shall be played.—Reading Labor Advocate.

FIELD MARSHAL JAN SMUTS WRONG ONCE BEFORE

By SCOTT NEARING

Field Marshal Jan Smuts, prime minister of South Africa and member of Britain's War Cabinet, talked recently in London before the Empire Parliamentary Assn. Probably Smuts was saying what the leaders of the British Tory party want people to hear at this stage of World War II.

The New York Times version of the speech quotes Smuts: "In the new organization to preserve peace for the future we (must) give a proper place to leadership and power. To my mind that can be done more effectively than in the covenant of the League of Nations by giving a proper place to the three great powers now at the head of the United Nations."

Before going further with Smuts' argument, it is worth noting that the three "great powers" to which he refers are the three that have the largest production capacity and the largest number of bombing planes, tanks and guns. Greatness, as the general sees it, is the same thing as military might. Incidentally, these three powers in 1939 held a substantial monopoly of the resources and raw materials upon which modern mass production depends.

"Great Britain, the United States and Russia," Smuts continued, "now form the trinity at the head of the United Nations fighting for the cause of humanity. And as it is in war, so will it have to be in peace. We shall have to see to it that in the new international organization the leadership remains in the hands of this great trinity of powers. These three powers must... be responsible in the first instance for the maintenance of security and for the preservation of world peace, and this primary responsibility will not be affected by any duties resting on the rest of the United Nations."

Some Americans are carrying guns—some are flying planes—some are giving their blood on ships at sea. The least the home folks can do is to provide those guns, planes and ships by buying War Stamps and Bonds.

I had rather never receive a kindness, than never bestow one.—Seneca.

THE MARCH OF LABOR

When McAdoo Ran the Railroads

Naturally, the taking over the railroads by President Roosevelt has prompted many writers to comment on what happened under Federal control during the last war. In some cases, much ancient propaganda has been revived.

As an example, we are told that government operation ran up a deficit of \$1,700,000,000, that the roads were sent back to their owners in a dilapidated condition, and that, from almost every point of view, William Gibbs McAdoo's handling of the rails was a disheartening flop.

True, a deficit was piled up, but that was because the government refused to raise rates. When the carriers were turned to private ownership, rates were boosted more than \$1,000,000.00 a year. If the government in wartime had changed the same rates private enterprise charged in peacetime, there would have been no deficit. Instead, there would have been a handsome profit.

The roads were not returned in a dilapidated condition. Most of them were in better shape than when the government took possession. That was proven conclusively by official investigations following the World War.

Uncle Sam was extraordinarily generous to the railroads and their stockholders. The rental during government control was about \$960,000,000 a year, which equaled the highest profits the carriers had ever made. When the roads were turned back Uncle Sam guaranteed profits for six months. Many carriers took advantage of his generosity and indulged in riotous expenditures which cost the Public Treasury tens of millions.

That famous experiment in government operation was not a complete success by any means, but it compares favorably with private operation at the same period. In fact, the record shows that the government was compelled to take over because private operation had failed to such an extent as to threaten the success of the war effort.—Labor.

BORIS FURLAN IN LONDON CLAIMS KING PETER'S GOVERNMENT IN CAIRO DYING NATURAL DEATH

London, Jan. 2. (ONA) — The conviction that Yugoslavia will be completely freed in 1944 mainly by its own efforts was expressed in an interview with the Overseas News Agency today by Prof. Boris Furlan, former Yugoslav Minister of Education and Chairman of the United Committee of South Slavs recently formed here to support the National Liberation movement in Yugoslavia.

Prof. Furlan, a Slovene, said that the work already accomplished by the Liberation Government of Dr. Ivan Ribar and Marshal Josip (Tito) Brozovich had shown not only the high political wisdom of the leaders but also the "very high degree of political understanding of the peoples of Yugoslavia."

The first governmental acts of the Tito-Ribar Provisional regime, he declared, achieved more in a few days than all the acts of the Yugoslav government had done in 23 years of peace because they laid a sound foundation for the future development of the Yugoslav people.

The Provisional government, he said, has solved the much-debated question of federation and achieved equality of the different races composing Yugoslavia. He listed as the greatest achievement of all, the still unbelievable effort by the people who, in two and a half years of struggle, have reached a standard of true democracy through a liberation front which hardly exists now in countries proud of their long democratic history.

Prof. Furlan revealed that, on the basis of messages received by his committee in London, a majority of Yugoslavs in the free world had

OUR BLIND SPOT

Samuel Grafton
In The Chicago Sun

Our first duty to the world we live in is to know what is going on in it. And on this score we have failed dismally in respect to the Partisans of Yugoslavia. The plain truth is that we are coming into that story late in the last chapter.

The movement happened, and we did not know it was happening. It grew and we did not know it was growing.

And Now It Is So Big

We have been taken by surprise. The movement was so little, for so long, and now suddenly it is so big. It was a mere speck on the American consciousness for two years; it was a tiny band of bandits; now we rub our eyes and describe an army of heroes. It was nothing, now it is everything; it was our danger, now we call it our hope; it was the center of disunity, and now we find in it the promise of unity. Yesterday we condemned it without reserve; today we aid it with eagerness.

I say these surprises are bad for us, that they reveal somewhere in us a blind spot and that blind spots are bad for us.

The question I pose before the house is not whether one should love the Partisans or hate them; it is the technical question of why we did not know more about them. It is perhaps a great thing that we are "hep" now, that we understand at last how the Partisans are holding down more Germans in Yugoslavia than the Allies are engaging in Italy, that British and American air forces are therefore actually carrying out missions ordered by Tito far away. Yet it would have been a greater thing if we had been hep from the beginning, if, granting the importance of this movement, we had shared in it from the start, instead of only falling upon it with joyous shouts and the cry brother, brother, now that it is complete.

Our Fears

So we come back to the question of knowing the world we live in. And if fear of radicalism, fear of Communism, kept us, not only from helping the Partisans in the earlier stage, which is a separate question, but even from seeing them, even from knowing the bare facts of who and what and how big they were, then we must, with some sense of danger, examine into this matter of our partial vision of the world.

For if we are going to shape popular movements, as we fondly tell ourselves we shall, then we must see them; and if our fears keep us from seeing them, we are not likely to shape them.

The Furtive Glance

To look at the world with one eye closed, or over the shoulder furtively, in perpetual agitation, rather than to look at it square and clean and straight, can be good for none of us, no matter what his politics.

Even those who dislike movements in which Communists participate should have had a special interest in knowing all about the Partisans; in seeing them with precision and accuracy; yet if they were the blindest of all, they were the most convinced that the Partisans had no right to exist.

"But," he added, "The Pouritch government is already dying a natural death."

OUR BOYS ARE DIFFERENT

CHICAGO.—Mr. Stalin's Gay-Pay-OO doesn't tell the customers what they get for their money, but no such modesty afflicts Mr. Hoover's boys. One of them gave a collection of Chicago lawyers a bill of particulars this past week.

Said he: Selective Service Act kept them busy putting 6,500 people before the bar, and fines were collected to the tune of \$700,000, and that "131,000 men were made available to the military forces as a result of investigations." Sixty-nine per cent increase in pinches of young girls for sex offenses over last year; and for other naughty acts, an increase of 33 per cent, which he said was caused by lack of proper home care and training.

No "enemy agent" committed any sabotage, but 13,000 cases of suspected sabbing were snooped and in 495 cases convictions were gotten, most cases being due to "war nerves" on the part of people who see too many movies.

There are only two powers in the world, the sword and the pen; and in the end the former is always conquered by the latter.—Napoleon

How Free is Enterprise?

The term "free enterprise" has come to assume such an aura of respectability and righteousness in the glossary of our national thinking that it is almost like opposing "life, liberty and the pursuit of happiness" for anyone to make any reservations about it. Let me therefore say right from the outset that I'm all for free enterprise. I believe we have done fairly well under a system of free enterprise up to a point and we can do even better. I further believe that we have done very badly under what some mistake for free enterprise, and that we are bound to do even worse if we hold to the same ideas and methods.

The proper thing in discussing free enterprise and its postwar prospects is first to define what it means. It means different things to different people. Free enterprise will mean the freedom to enslave and sweat his employees to a Girdler or a Weir; the freedom to work at his job and earn a sufficient livelihood to any of their employees. It will mean one thing to the farmer cultivating his land and another to the banker holding a mortgage on the land. The storekeeper running his corner grocery on Main Street will have his own idea of free enterprise and the corporation running a chain of thousands of grocery stores will have a conflicting idea of free enterprise.

Yet if we cannot define precisely what free enterprise is, we can still agree on what it is not. For the workingman, freedom to be fired, freedom to be unemployed, freedom to starve is not free enterprise. Rather is it the sardonic privilege to be chained to misery, to be handicapped to starvation, to be yoked to indignity. This is not free enterprise. What few of us realize is that society has changed, our economy has changed since our concept of free enterprise were formed. The truth is that when we talk of free enterprise we talk of something which no longer exists. It no longer exists at least in the form or to the extent which the phrase evokes in our consciousness.—Max Zaritsky.

A Sales Tax Or...

In its campaign for a sales tax, the national Chamber of Commerce claims to have unearthed some workers who favor this method for making the poor shoulder the rich man's tax burden.

As evidence that "widespread sentiment" exists for a sales tax, the Chamber's Washington Review reports that "a small, eastern steel distributing company conducted a poll among its workers which showed 104 votes for a 10% retail sales tax..."

Remarkable! But wait a minute, this is only half the story. The report continues with "17 votes for a 10% increase in the withholding tax, and 3 not voting."

In other words, the workers were apparently asked which they preferred, a 10% sales tax or a 10% increase in their withholding tax.

Caught between the devil and the deep blue sea, most of them evidently decided that a devil of 10% more docked from their wages was worse than floundering in a sea of 10% higher living costs.

This incident is typical of the phoney sales tax propaganda. Actually the choice is not between two alternative methods of soaking the lowest paid. It is between taxing the wealthy according to ability to pay, or making those least able to pay bear most of the burden through a sales tax.

If these workers had been asked if they preferred a 10% sales tax to higher taxes on upper incomes and war profits, we don't think the sales tax would have received a single vote.—The CIO News.

WHISKY MOGULS ABOVE ALL LAW

Grand Jury Takes a Whirl at "Unholy Mess"; State Commissions Defied; Shameful Situation in Capital

Various government agencies are piecing together information which demonstrates that the liquor industry itself is responsible for what a subcommittee of the Senate Judiciary Committee has described as an "unholy mess."

Lentz explained that Ohio dealers are required to obtain their supplies from the state monopoly. However, distillers have refused to sell to the state because they can exact higher prices from individual dealers, and it has been "necessary" for the authorities to wink at violations running into millions of gallons, Lentz pleaded.

Lentz complained that standard brands had "disappeared" from the market, having been replaced by new brand names with the object of evading price ceilings.

Some time ago this concern agreed to pay \$200,000 in fines to avoid criminal prosecution by the O. P. A. on price-chiseling charges.

The New York State Liquor Authority leveled charges of hoarding against distillers and wholesalers. It declared it was unable to obtain stocks, notwithstanding the national supply of bulk whiskies would not be used up for four and a half years if the average rate at which liquor has been made available since January 1 were maintained. At the reduced rate now in effect, the Authority was a little band of traitors and thieves.

Through the Looking Glass

They looked into themselves and imagined they were studying Yugoslavia; it was in their mirrors they discovered that Mikhailovitch was the popular leader of Balkan resistance.

So I move that next time we look at what is happening, and not try to study the world by its dim reflection in our secret hearts. There was a queen once who decided, on the basis of just such a study, that the poor were stubborn for not eating cake. Her tragedy is not that she went down but that she never knew what hit her.

"I have never heard an important labor leader criticize agriculture. I have heard many farm leaders criticize labor. Farmers, if only from the standpoint of their own self interest, must be concerned about labor. Labor makes the farmer's market. Farm legislation depends upon labor as well as farm votes. The important thing is that both of these great groups work together for their mutual welfare and in so doing they will serve the welfare of the whole nation."—Vice President Henry A. Wallace.

CANT AFFORD IT

Three thousand South African gold mine workers want more pay for their hard and unhealthy job.

They get on the average 13s. 6d. a week in cash and 12s. in food, free living quarters and medical service.

The mineowners say they cannot afford an increase, yet Rand gold profits last year were \$43,500,000.

Shareholders received £17,000,000, the Union Treasury £27,000,000, and the native workers (who then numbered more than 350,000).

ADAMIC'S NEW BOOK

MY NATIVE LAND

Based upon the author's exclusive material, this incredible story of YUGOSLAVIA—the country of the Croats, the Serbians and the Slovenians—and her heroic struggle holds a significant lesson for the democracies.

Order Your Copy Now